

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן
האור החיים הק' זיע"א

בס"ד, גליון קס"ט, פרשת ראה תשפ"ב

שלחן שבת עם האור החיים

ברכה וקללה בשתי הדרכים - אבל 'דרך הברכה' היא 'אשר תשמעו'

בשביל הנראה מישור ונקי מקוצים, אך דעו שאני מכיר גם את המשכם של השבילים הללו, ושביל זה שבתחילתו נראה מישור - מלא הוא בסופו בקוצים ודרדרים, וקשה מאד לילך בו. לעמת זאת, השביל השני - אף שתחילתו קוצים והוא נראה קשה להליכה, זהו רק בהתחלה הנראית לעין, אבל המשך השביל ברובו המחלט הוא מישור ונעים להליכה.

אף כאן אין צורך לשכנע את המתלבטים באיזה שביל כדאי ללכת, אלא די בהצבת הידיעה שאכן בשני השבילים ישנם חלקים קשים יותר וחלקים נוחים יותר, אלא שהיחס ביניהם שונה מן הקצה אל הקצה: האחד - רק מקצתו קוצים ורובו קל, ואלו השני - רובו קשה ורק מקצתו קל. האדם שיש לו מח בקודקודו ידע ויבין מעצמו באיזו דרך כדאי לו לבחור.

דרך התורה בעצמותה - 'דרך ברכה'

עומד משה רבנו ומודיע לישראל: שתי דרכים לפניכם, ובשתיהן יש חלקים הנדמים כברכה וגם חלקים הנדמים כקללה, אולם דעו שרק דרך אחת היא באמת 'דרך הברכה' וזו היא דרך קיום התורה והמצוות, וזאת משום שאף שיש בה גם קשיים מכל מקום הם ממש מעוט ביחס לחלק של הברכה, לפי רב הענינים הטובים הנצמחים בדרך זו, הן בשכר גשמי בעולם הזה, והן בשכר העתיד לבוא לעולם הבא.

מוסיף משה ואומר להם, שלא די בכך שקיום התורה והמצוות הם ברכה משום רב הטובה והברכה הנגרמים מהם, אלא יש בהם ברכה גם בעצם הדרך, ומהי הברכה - 'אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם' - שמיעת דברי התורה היא תענוג מפלא ומחיה הנפש, כפי שנאמר (ישעיהו נה, ג): 'שמעו ותחי נפשכם', והזוכה להרגיש במתיקות התורה לא רק שלא יחשב שצריך לתן לו שכר על הלמוד, אלא יחוש שהוא זה שצריך לשלם ולהכיר טובה לבורא על הברכה והמתנה הנפלאה של למוד התורה. לכך נאמר: 'את הברכה אשר תשמעו', לפי שעצם השמיעה היא הברכה. מה שאין כן הדרך השניה - אף שבעולם הזה היא נראית כברכה, שהאדם מענג עצמו בכל הבלי העולם, מכל מקום - 'אם לא תשמעו אל מצות ה' דעו שהיא דרך הקללה, לפי שסוף אותו אדם לתן דין וחשבון לפני הקב"ה ואחריתו תהא מרה ביותר.

אלו הן אפוא שתי הדרכים שמציע משה לפני בני ישראל, וסמוך ובטוח הוא שיבחרו ב'דרך הברכה', אשר מלבד הברכות העצומות שזוכים כל ההולכים בה, הדרך עצמה ברכה היא, כיון שזוכים לשמע אל מצוות ה', ללמד תורתו ולקיים מצוותיו.

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה. את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום. והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום (יא, כו-כח).

פרשת ראה, הנקראת בכל קהילות ישראל על מפתנו של חדש אלול, פותחת בקריאתו של משה לבני ישראל לשים לב לשתי דרכי החיים הנצבות בפניהם קדם כניסתם לארץ, דרך הברכה ודרך הקללה, ומדריכם ומשדלם שכדאי להם יותר לבחור בדרך הברכה.

כשנתבונן בפסוקי הפרשה, נוכח שלא נזכר כאן בפרוש שעליהם לבחור בדרך הברכה מהסבה הפשוטה, שברור לכל בר דעת שאם יש לפניו שתי דרכים, האחת היא דרך ברכה והאחרת היא דרך קללה, ודאי שיבחר בדרך הברכה.

נראה לבאר שמה רבנו ירד לסוף דעתו של כל אדם ואדם, ולכך ראה צורך להתייחס גם לקשיים המבצבצים ועולים להולכים בדרך הברכה. קשיים אלו קיימים הן בפן הרוחני, שפעמים ההשתדלות להשיג דרגות גבוהות בעבודת השם טומנת בחבה התגברות על מפריעים שהיצר הרע טומן בדרך, והן בפן הגשמי, בענייני עולם הזה, שלא תמיד יש להם די ממון להשיג אכל ומלבושים הנצרכים להם למחיתם.

הוא אשר הקדים משה ואמר: 'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה - דעו, שבכל דרך שתלכו בה יש גם ברכה וגם קללה, ואין דרך שהיא כולה ברכה. אך לאחר מכן הוא חוזר ומפרש להם: 'את הברכה אשר תשמעו וגו' ואת הקללה אם לא תשמעו', כלומר, לפי האמת רק אחת מהן ראויה להיקרא בשם 'הברכה', והשניה, על אף שגם בה יש בין ברכה ובין קללה, מכל מקום שמה הוא 'הקללה'.

שני שבילים של קוצים ומישור

כדרך המשל שמשלו חכמינו זכרונם לברכה (ספרי), על אותו אדם היושב בפרשת דרכים, ושני שבילים לפניו - האחד תחילתו מישור וסופו קוצים, והשני תחילתו קוצים וסופו מישור - והיה מודיע את העוברים ושבים: רואים אתם את שני השבילים הללו? אמנם רבים מכם מעדיפים להיכנס

אור הישועות

ישועות, סיפורים ועובדות נפלאים
בזכות רבינו

כך ניצל ראש ישיבת טשעבין:

בבוכרה, גולה בודד ועזוב, קיבל על עצמו הגרב"ש
שניאורסון להדפיס את הערותיו על האור החיים הק'

[לימים ראש ישיבת טשעבין] זצ"ל, יחד עם קבוצה נבחרת של כעשרה תלמידים מופלגים דבקים בתורה בכל מעוזם, על אף כל הקשיים הנוראים. שוטטו בעיר העתיקה של בוכארה עד שמצאו מציאה: "חורבה ישנה" המובלעת בין חורבות, מין מקום שעין הבולשת הסובייטית לא שזפה עדיין. שם מתאספים מידי יום ולומדים בצוותא חדא. את דרכם ל"בית המדרש" עושים הם כשהגמרות שבידיהם עטופים בשכבות סמרטוטים.

רבי ברוך שמעון נתגלגל לבדו בבוכארה, מנותק ממשפחתו וממכיריו, בודד ועזוב. הכפור והרעב מחוללים שמות בגופו. ואילו נשמתו רעבה... רעב רוחני, זה שנתיים שלא בא לידו ספר יהודי. ביום מן הימים נתגלגל לידו מציאה גדולה... ספר יהודי...

"חומש בראשית עם פירוש אור החיים הקדוש". זהו הספר היחידי שיש בידו, ומכאן ואילך חייתה נפשו.

שעות רבות מרווה רבי ברוך שמעון את צימאונו לתורה, הערות רבות מתחדשות לרבי ברוך שמעון בדברי האור החיים הקדוש. באותם ימים, ימי גלות, קיבל על עצמו שכשיצא מן הגלות ויבא אל המנוחה ואל הנחלה יוציא לאור את הערותיו אלה. לאחר שעלה לארץ ישראל הוציא את הערותיו אלו בספרו ברכת שמעון על התורה [ראה תצלום של הקדמתו הנפלאה].

בעיצומם של שנות השואה, עם ישראל מתבוסס בדמו.

ובפינת ארץ שכוחה מטולטלים דווים וסחופים קבוצת יהודים גדולה. זה עתה יצאו מגהינום של שלג: ערבות סיביר - שם שיברו את גופם בעבודת פרך המפוררת את הגוף ומענה את הנפש - אל עבר גהינום של חום: ארץ בוכרה, ארץ שהשמש קופחת על הראשים ומשרה חום מעיק בלתי נסבל, ארץ שאינה מניבה אף לא מעט מים זכים הראויים לשתיית אדם.

במצב קשה כזה מתגללים יהודים רבים פליטי חרב וסובלים חרפת רעב כפשוטו. משפחות רבות מהם מסבים סביב שולחן שבת סביב "גזר" אחד בלבד המחולק שווה בשווה בין כל בני המשפחה. מחלות ומגיפות משתוללות בראש כל חוצות, פליטים רבים נופחים את נשמתם.

ובעוד אנשים מן השורה נאבקים על חייהם הגשמיים, הרי מי שנתעדר בגן עדן בהאי עלמא: "ישיבת חכמי לובלין" המעטירה, מי שהתורה מקור חיותו מצוי במיצר קשה פי כמה וכמה. השלטונות הסובייטיים אסרו ללמוד תורה, כל הנתפס כשהוא עוסק בתורה נשלח אל ערבות סיביר. על כולנה מציק המחסור בספרים.

הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון

בְּאוֹר הַהֵלֶכֶה

נידון הלכתי מרתק במשנת רבינו האור החיים

שכר "אדם טוב" לפועל, ונתברר שהוא רק טוב לשמים

שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" וכו' אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו וכו'. לא קשיא: הא בגדול [מותר לגדול ללמוד תורה גם מאחר] הא בקטן וכו', אשכחיה רבה בר שילה לאליהו אמר ליה מאי קעביד קודשא בריך הוא, אמר ליה, קאמר שמעתא מפומיה דכולהו רבנן, ומפומיה דר' מאיר לא קאמר. אמר ליה אמאי, משום דגמר שמעתא מפומיה דאחר. אמר ליה, אמאי ר' מאיר רימון מצא תוכו אכל קליפתו זרק אמר ליה, השתא קאמר, מאיר בני אומר. "ע.כ. ושואל רבנו האו"ח הקדוש ואם תאמר הקדוש ברוך הוא מתחילה מאי סבר ולבסוף מאי סבר, שאין לומר שנעלם מעיני ה' ח"ו הטעם שאמר רבה בר שילא, ר' מאיר רימון מצא,

והשיב על כך האו"ח הק' "דע כי יקפיד ה' על האדם בעשותו דבר שלא יהיה בו נקי אלא מה' ולא מאדם, ויחשוב לו לחטא, עד שיהיה נקי מה' ומאדם, ולזה כשעשה ר' מאיר מעשה זה, שהיה לומד מאדם שאינו כמלאך, היה ר' מאיר נקי מה', אבל לא מאדם, כל עוד שלא נודע טעמו, אם זך הוא וישר פעלו, וזה סיבב שלא היה ה' אומר שמועה מפיו להיותו חסר השלימות, ואחר שנאמר בישיבה של מטה טעם לשבח במעשיו, נכנס בגדר והייתם נקיים גם מישראל, ולזה תיכף ומיד חזר ואמר שמעתא משמו. והרמב"ם שהשיטתו מה שאמרה הגמ' כאן בקטן, כאן בגדול, הוא משום שסובר שבזמן הזה אין דעת שלימה שתיקרא גדול להתיר לו ללמוד מחכם רשע".

לפי דברי האו"ח הק' נראה דמה שכ' רש"י "הטוב" בעיני שמים וה' ישר בעיני אדם, אין כוונתו להבדיל בין מצוות שבין אדם לחבירו למצוות שבין אדם לשמים, אלא שניהם כוללים את הכל, אלא שהטוב הוא שבעיני שמים הוא טוב בין במצוות שבין אדם למקום ובין במצוות שבין אדם לחבירו, וה' ישר" הוא בעיני אדם, שגם בעיני אדם יתיישבו הדברים שהם ישרים, וא"כ אין כל מקום לחלק את ההבדלים שבין אדם לחבירו לבין אדם למקום עכ"ד.

למען ייטב לה וילבנה אחריה עד עולם פי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך (יב, כח).

שאלה מעניינת עלתה על שולחן הפוסקים: ראובן ביקש משמעון שישגי לו פועל שהוא "אדם טוב" כדי להעבידו בחנותו של ראובן, הביא לו שמעון את לוי, שהעיד על עצמו שהוא אדם טוב, ועל דעת כך שכרו ראובן, והנה נתברר שבבין אדם לחברו אין הוא מצטיין, אבל הוא מצטיין בדברים שבין אדם למקום, האם הוא יכול לפטר אותו מאחר ואין הוא בכלל "אדם טוב"?

בחשוקי חמד (ב"מ פג, א) יצא לדון בשאלה זו עפ"י דברי רש"י ורבינו האור החיים הק' בפרשתנו וכדלהלן: "אדם טוב" לפי לשון המקרא הכוונה שהוא מצטיין במצוות שבבין אדם למקום, וכדכתב ברש"י (יב כח) על הפסוק "למען יטב לך ולבניך אחריו עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך" וכתב רש"י "הטוב בעיני השמים והישר בעיני אדם", הרי שבמצוות שבבין אדם לחבירו, המצטיין בהם נקרא "ישר", ו"טוב" נקרא מי שהוא טוב בעיני שמים, וא"כ אין כאן הטעייה.

אולם יתכן שבלשון בני אדם "אדם טוב" הכוונה היא לבין אדם לחבירו, וא"כ המקח בטל.

ועוד שהשפתי חכמים הסביר מה שרש"י כתב "והישר" בעני אדם כוונתו לדינא דבר מצרא, שאינו אלא משום ועשית הישר והטוב, דהיינו שה' בין אדם לחבירו" נקרא ישר והטוב, וא"כ "טוב" צריך גם לכלול בין אדם לחבירו. וצ"ע.

ועוד י"ל דמה שכתב רש"י הטוב בעיני שמים, והישר בעיני אדם, אין כוונתו לחלק בין מצוות שבין אדם לשמים למצוות שבין אדם לחבירו, אלא כוונתו לדברי האור החיים הק' שהעריך מערכה נפלאה על פסוק זה: "שמור ושמעת את כל הדברים האלה" ותוכן דבריו הם מה שאמרו בחגיגה (דף טו ע"ב) ור' מאיר היכי גמר תורה מאחר וכו' מאי דכתיב "כי

דבקים בתורת ה'אור החיים'

חשוון
שנת ה'תשע"ז
דבר יום ביטוח
"חיים פולחם היום"

ליקוט נפלא מתורתו של רבינו האור החיים זי"ע
קטעים מותאמים לענייני של יום על פי סדר השנה
דברי הדרכה ומוסר
מעשיות כחיי והליכות רבינו אור החיים
מצוות מותרת"ג במשנת רבינו
מדור שבחי חיים

מוקד הזמנות 1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

חידה שבועית:

איך מבאר רבינו הכתוב בפרשתנו 'אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ?'

פתרונות יש לשלוח עד יום רביעי הקרוב לכתובת מייל: p0774702681@gmail.com

או לפקס: 077-4702681

על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון אור החיים והפרשה. 3. התשובה צריכה להיות מתוך דברי האור החיים הק' המובאים במאמר שבריש הגליון.

בין שולחי התשובות תערך הגרלה על הספר 'בְּאוֹר הַחַיִּים'. פרקי חיים ותולדות איש האלוקים, רבינו האור החיים זי"ע. עם איורים, תמונות ומסמכים נדירים, השופכים אור על חיי רבינו ומאורעות התקופה.

שבחי חיים

שבחים שנאמרו ע"י צדיקי הדורות על רבינו אור החיים
ובמעלת לימוד מתוך ספר האור החיים הק'

'אשר' את דברי בעל אור החיים "משיח ה' ושמו חיים" לא יכול לסבול את הדבר, וכשסידר הבחור הזעזער עמוד זה והכינו לדפוס, טרם שהעלה על מכבש הדפוס, התגבש 'אשר' בחשאי והשמיט שתי תיבות הללו.

בעל האור החיים בגן עדן - ממשכת הלאה האגדה - הרגיש מיד בדבר והקפיד ואמר: הרשע הזה השמיט את שמי מספרי ואני אכניס את שמו לספרי, ומיד פרח - מכל הטופסים של חומש במדבר שנדפס כהוגן שהרי ספר במדבר נדפס טרם עשה 'אשר' מה שעשה - החי"ת מתיבת "מאחר" שבפרשת סוטה ובאה שי"ן וישבה במקומה ונמצא כתוב בכל הטופסים "בין מאיש זה בין מאשר", וככה נכנס שמו של אשר זה בספר "אור החיים" לדיראון עולם.

לא עברו ימים מועטים - מסיימת האגדה - ו'אשר' דגן נתפס לאותו מעשה שבפרשת סוטה. אחת מנשי שקלאו נחשדה לדבר עבירה, וכשהביאה לבית דין לחקירה ודרישה הודתה ואמרה "מאשר"... ונתגלה קלונו ברבים.

ומרוב בושה ברח משקלוב וחזר לארצו לגליציה, ומאז לא נודעו עקבותיו עד כאן מהאגדה. [וכתב שם בזה"ל: אגדה זו שמעתי מפי הרב ר' אברהם קלאצקין ז"ל (אחיו של הרב ר' אליהו קלאצקין אבד"ק לובלין ובסוף ימיו בירושלים עיה"ק ת"ו) כשלמדתי תורה אצלו בשנות תרסה-סו בעיר ליאזנא (אגב - לא רחוקה משקלוב) פלך מאהליב].

הסיפור הידוע עם המו"ל שהשמיט תיבות משיח ה' "שמו חיים"

הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצ"ל השתוקק שידפיסו את ספר האור החיים הק'. ידועה העובדה שפעם הביא לו מדפיס אחד ששמו "אשר" חומשים שהדפיס עם פירוש האוה"ח ושמו בהם. כשפתח הצדיק בפרשתו - פרשת ראה (טו, ז), הבחין שהתיבות "שמו חיים" נשמטו מהפירוש, ושאל את המדפיס למה השמטת מילים אלו, והלה השיבו שרבינו כתב כן בכוונתו כך על עצמו.

מיד פתח הצדיק את החומש שלו בפרשת נשא (במדבר ה, כח) בפרש"י ואמרה אשה אמן אמן, אמן אם מאיש זה, אם מאיש אחר, והראה לו שנפלה שגיאה בדפוסו ותחת "אחר" עגשוהו מהשמים להדפיס "אשר", [ואני שמעתי כי המדובר היה בסו"ד האוה"ח"ק שם "דרך כלל אמר בין מאיש זה בין משאר נדפס "מאשר", הערת הג"ר רבי מרדכי גנוט שליט"א בעל "לוח דבר בעתו", ונראין דבריו וכמו שרואים בבירור בצילום הפקסימיליה המובאת להלן], הפטיר הצדיק, הנה החותמת שלך!

עובדה זו הביאו בלוח דבר יום ביומו להר"ח קנוליר (פרמישלא תרס"ז) ליום י' אלול, וסיים בה שאת החומשים הללו ראה בבית נכדו של

הרה"ק מקאריץ זצ"ל הרה"ח רבי משה מראדוויץ זצ"ל, והלה סיפר לו עובדה זו והוסיף כי החומשים הללו בירושה לו מאבותיו הצדיקים ז"ל.

מוצג כאן פקסימיליה - מדפוס שקלאו שנת תקמ"א שבו נראה בבירור את המוזכר בסיפור - הצילום מובא בקובץ שפתי צדיקים (קובץ ד' עמ' צ"ג).

פרשת נשא
'אשר' את דברי בעל אור החיים "משיח ה' ושמו חיים" לא יכול לסבול את הדבר, וכשסידר הבחור הזעזער עמוד זה והכינו לדפוס, טרם שהעלה על מכבש הדפוס, התגבש 'אשר' בחשאי והשמיט שתי תיבות הללו.

פרשת ראה
'אשר' את דברי בעל אור החיים "משיח ה' ושמו חיים" לא יכול לסבול את הדבר, וכשסידר הבחור הזעזער עמוד זה והכינו לדפוס, טרם שהעלה על מכבש הדפוס, התגבש 'אשר' בחשאי והשמיט שתי תיבות הללו.

חשיפת פרצופו של אשר הנ"ל; צילום-פקסמליה מהדפוס שהשמיטו בה המילים

מי היה 'אשר' הנ"ל, ומה הפריעו שרבינו האוה"ח הק' כתב על עצמו שהוא משיח

בספר אוהל רח"ל (א. ליברמן) מגלה לנו ש'אשר' הנ"ל, המו"ל את החומשים עם פי' אור החיים בשקלאו - אומרת האגדה - אף שהיה בר אוריין וממשפחה חשובה, אבל עוד בארץ מולדתו בגליציה נתפס להשכלה שכבר התחילה להתפשט שם על ידי הירץ הומברג וסיעתו שר"י, אלא, שכרבים כמוהו בתקופה הראשונה של ההשכלה, נשאר משכיל בסתר ושום אדם לא ידע מזה, ובפרט כשנתקשר עם מדפיסי קאריץ והלך עמיהם - בתור מו"ל - לשקלאו, התנהג בשקלאו כיהודי ירא וחרד לכל דבריו ושום איש לא חשד בו שנתמשכל.

המשכילים כידוע - אומרת הלאה האגדה - לא האמינו בביאת המשיח וכפרו בשיבת ציון והתחילו אז משמיטים מסידורי התפילות את התפילות שיש בהן תקוות הגאולה ושיבת ציון, ולכן כשראה

לימוד ושינון בתורתו של האור החיים הק'

על מנת לעודד את הלימוד וההכנה בפירוש הקדוש יוצאין מכון 'אור באור החיים' במיזם שבועי של מבחן שבועי נושא פרסים שיערך בעזרת ה' מידי מוצש"ק בשעה 22:00 בקו טלפון ייחודי מבית פון קליק.

אז איך משתתפים:

מחייגים במוצ"ש לקו הטלפון: 09-3750181
מקיימים את קוד החידון: 12972 ומצטרפים לחידון.

המשתתף שיגלה את הבקיאות המרשימה ביותר יקבל ב"ה שי מיוחד.

שימו לב
החדש למספר החדש

חייגו:
073-2951871

להאזנה לשיעורי הגאון
רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מחברים לחיים

תורמים סטים ורואים ישועה

לפרטים: 02-8043333